

El cos humà com a model (i II)

Lliurament 4

Dibuix artístic II, Bloc 2. Departament d'Arts

Xavier Belanche Alonso

Curs 2016-2017

ioc

**institut obert
de catalunya**

Generalitat de Catalunya
Departament
d'Ensenyament

Aquests **continguts** han estat redactats i estructurats en el llenguatge de marques [Markdown](#), de John Gruber i exportats a $\text{\LaTeX}$, sistema originalment desenvolupat per Leslie Lamport i basat en el sistema $\text{\TeX}$ creat per Donald Knuth, gràcies a [Pandoc](#), la meravellosa navalla suïssa de la documentació de John MacFarlane.

Sobre **la tipografia** cal remarcar l'esplèndid treball de Robert Bringhurst, *The Elements of Typographic Style* que ha servit de gran ajuda i inspiració per a una millor decisió en l'elecció de la font que, en aquest text, ha estat escollida com a font del cos del text la fantàstica Bergamo Pro a 12pt i, en el cas de la portada, es combina amb l'Helvetica.

La **imatge de la portada** correspon a l'estudi d'expressions facials de Charles Le Brun.

Concepció, recerca, disseny, desenvolupament i publicació a càrrec de
Xavier Belanche Alonso

Barcelona, 31 d'agost de 2016

Advertiment de l'autor

Els continguts de la matèria de Dibuix Artístic estan extrets del llibre *El manual de dibujo* de Juan José Gómez Molina, Juan Bordes i, especialment, Lino Cabezas. L'autor creu que, en l'àmbit dels estudis artístics, hi ha un buit pel que fa al seu coneixement conceptual i, per tant, limitant-la generalment a un aprenentatge clarament instrumental. Amb la voluntat de corregir aquesta situació, l'autor ha trobat en el recorregut proposat per Lino Cabezas un punt de partida per a establir el que podria ser un *manual de dibuix* actual i crític amb molts dels tòpics que, fins al dia d'avui, han configurat i determinat el seu aprenentatge. Punt de partida per a definir uns continguts que, en la mesura del possible, es faran modificacions i ampliacions fins que cristal·litzin en una obra completament nova.

Índex de continguts

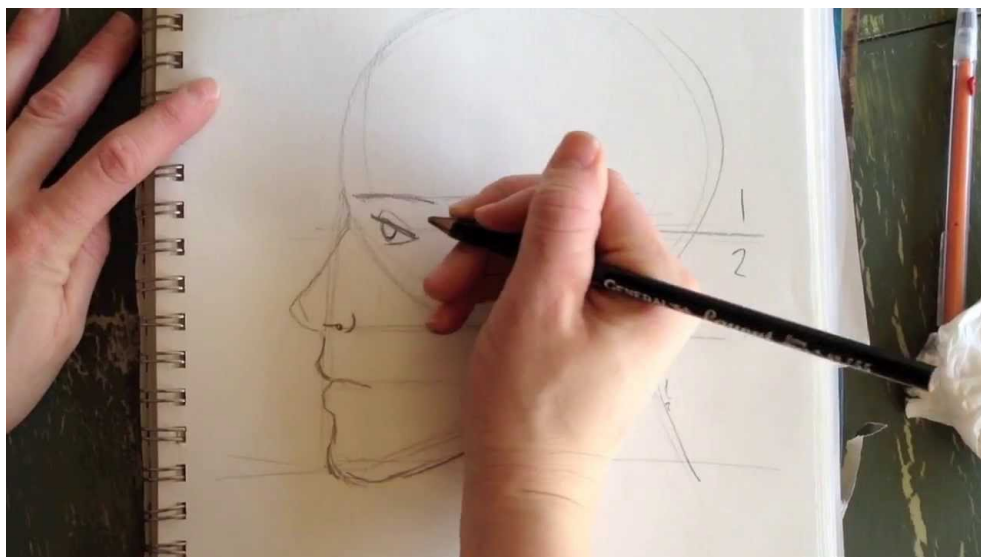
El cos humà com a model (i II)

El cap com a model	5
Expressió i fisiognomia	6
El retrat	7

El cos humà com a model (i II)

El cap com a model

El motiu d'estudi i anàlisi gràfic del cap sempre ha comportat una atenció especial dins de l'àmbit del dibuix pel seu protagonisme dins de la història de l'Art. En certa manera, seria factible fer-ne una classificació de les diferents èpoques de la història de l'art occidental des de la perspectiva de com s'ha representat les faccions humanes, el rostre, l'estructura del cap, les expressions, els sentiments... El seu coneixement va més enllà dels límits de l'anatomia humana i convergeix un conjunt de significats que, segons el moment històric, han tingut més o menys protagonisme, com podria l'estudi científic de les expressions, els humors, la psicologia, la manifestació de la personalitat.

En aquest lliurament tractarem l'estudi del cap des de dos vessants:

- L'expressió i fisonomia del cap
- El retrat

Expressió i fisiognomia

La representació de l'ampli ventall dels estats d'ànims a través del rostre ha significat l'estudi detallat d'algunes de les parts de la cara que semblen més susceptibles que altres en el moment d'un canvi d'humor de la persona. És comú identificar el simple traç dels ulls, de les celles i de la boca com aquestes parts que més influeixen en la manifestació de l'estat de l'ànim i com és possible trobar molts exercicis de dibuix de la cara on només fan presència aquestes tres parts.

Segons la Wikipedia, La fisiognomia és

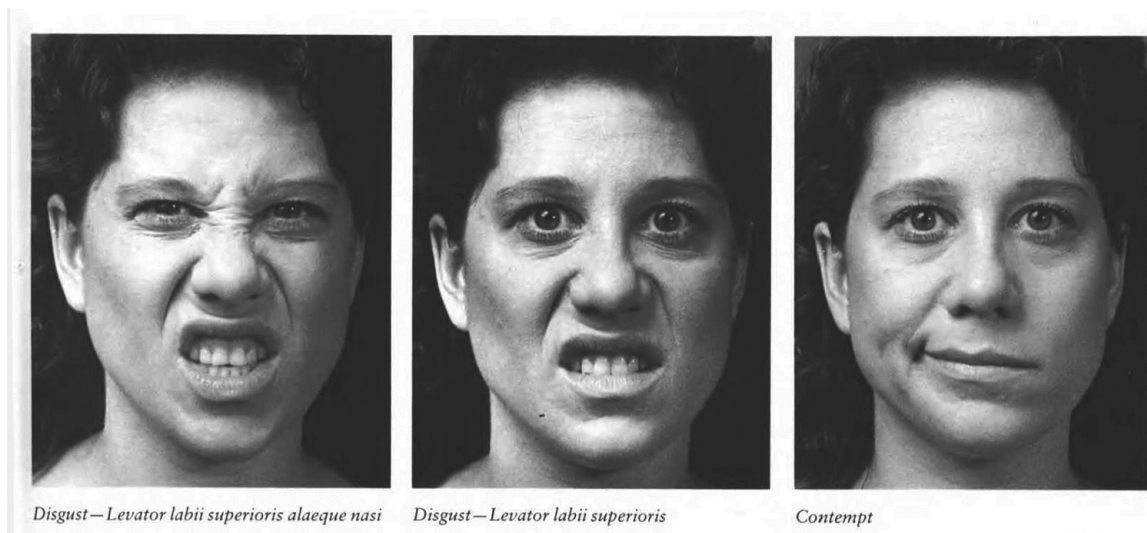
la paraciència que estudia la fisonomia humana en funció de les emocions i els sentiments. Val a dir, estudia les transformacions que en l'aparença fisonòmica produeixen els sentiments i emocions. Més concretament estudia el gest, com a eina de comunicació no verbal.

Com a disciplina, si bé mai ha format part de manera exclusiva de la pràctica dels artistes, és cert que ha estat objecte de consideració, estudi i, fins i tot, d'enorme interès pels diferents artistes.

Leonardo da Vinci va inaugurar l'estudi de les expressions del rostre i les modificacions amb l'edat, així com l'estudi de l'anatomia comparada, avançant-se als estudis de l'expressió muscular de les emocions de la cara. Però qui va inaugurar una nova disciplina artística és Charles Le Brun (1618-1690), al publicar en París unes *Conferències sobre l'expressió de diferents caràcters de passions*, il·lustrades amb figures. En ella elabora una descripció i anàlisi de les diverses formes de cares i expressions corresponents a diferents caràcters i estats d'ànim.

Amb l'arribada de la fotografia, la idea d'inventari d'imatges de diferents expressions humanes com a evidències de certes inclinacions i actituds humanes continuarà fins a ser descartada per la comunitat científica com a mètode de coneixement rigorós de la psicologia humana.

El retrat

El retrat és un dels reptes més apassionants del dibuix: representar el rostre d'una persona particular, amb els seus trets individuals i su personalitat, atrau a un nombre d'artistes com fotografs. No és casual que, des del naixement de la pintura moderna a Occident, el retrat i l'autorretrats seran dos temes que ocuparan bona part de la pintura i el dibuix. Com va

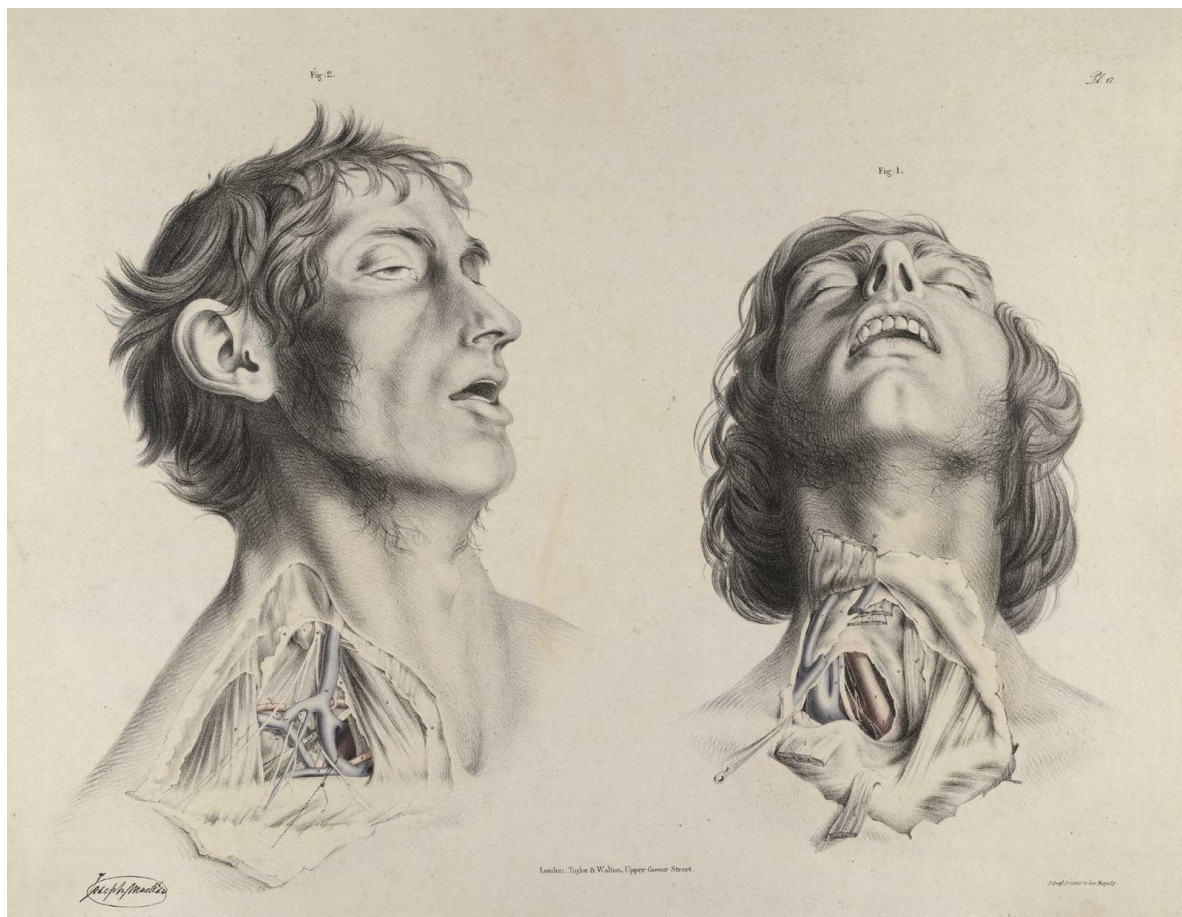
escriure Betty Edwards al seu popular manual d'aprenentatge del dibuix, *Drawing on the Right Side of the Brain*:

El rostre humà sempre ha fascinat als artistes. Captar un retrat, mostrar l'exterior de manera que es revela la persona oculta darrere de la màscara, ha estat un objectiu apreciat per molts artistes. A diferència de la versemblança de qualsevol dibuix d'un objecte observat atentament, un retrat no revela tant l'aparença i personalitat del model i sí l'ànima de l'artista. Paradoxalment, com més gran és la claredat amb què l'artista ve el model, major claredat veiem a l'artista a través del retrat.

Per tant, com anem a la cerca d'un mateix a través de les imatges que dibuixa, en la següent sèrie d'exercicis va a dibuixar rostres. Com més clarament miri, millor dibuixarà i millor s'expressés a si mateix.

El retrat requereix tenir molt bones percepcions per aconseguir la versemblança, pel qual dibuixar cares és per als principiants un entrenament més eficaç en veure i dibuixar. La informació retroactiva respecte a la correcció de la percepció és immediata i certa, perquè tots sabem que el dibuix d'un cap humà és correcte pel fet de les seves proporcions generals. Si coneixem el model, podem apreciar encara més l'exactitud de les percepcions.

Per ensenyar a dibuixar un rostre, l'autora fa servir el mètode més popular: partir de l'esquema previ d'un oval per adaptar en ell els trets facials particulars de les persones a qui desitgem retratar.

Veieu el següent vídeo explicatiu on es recull aquesta tècnica del dibuix:

How to draw face basic proportions (part 1 of 3)

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) del vídeo.